

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Кафедра економіки, обліку і оподаткування

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання

Затверджено на засіданні
кафедри економіки,
обліку і оподаткування
Протокол № 10
від 22 червня 2023 р.

ЧЕРНІГІВ 2023

Професійна етика бухгалтера та аудитора. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання /Укл. Гнедіна К.В. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка». 2023. 15 с.

Укладач: ГНЕДІНА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Відповідальна за випуск: ДЕРІЙ ЖАННА ВОЛОДИМИРІВНА, завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування, доктор економічних наук, професор

Рецензент: АКІМЕНКО ОЛЕНА ЮРІВНА, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки, обліку і оподаткування Навчально-наукового інституту економіки Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА: СУТНІСТЬ, ВИНИКНЕННЯ ТА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ.....	6
2. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. ПРОФЕСІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ.....	7
3. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА.....	7
4. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА.....	8
5. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ АУДИТОРІВ.....	9
6. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ШТАТНИХ БУХГАЛТЕРІВ.....	10
7. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	11
8. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. ЕТИЧНІ КОНФЛІКТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....	11
9. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА»	12
10. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ.....	13
11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....	14

ВСТУП

Професія бухгалтера та аудитора пов'язана з прийняттям відповідальності перед стейкхолдерами та суспільством в цілому. Одним з аспектів такої відповідальності є гарантія повноти та достовірності інформації, яка відображається у фінансовій та іншій звітності. При прийнятті рішень стейкхолдери спираються на цю інформацію, тому неточні та неповні дані можуть мати негативні наслідки для них. Крім того, дотримання бухгалтерами та аудиторами етичних принципів у професійній діяльності є запорукою формування позитивного іміджу та ставлення до професії в суспільстві, забезпечення належного рівня ділової репутації підприємства або аудиторської фірми тощо.

Майбутні фахівці у сфері обліку, аудиту, оподаткування повинні бути ознайомлені з концептуальною основою професійної етики, загрозами та наслідками порушення етичних принципів, а також напрямками забезпечення дотримання принципів етики у професійній діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна етика бухгалтера та аудитора» є формування у майбутніх фахівців системи знань та набуття практичних навичок щодо етичних принципів у професійній діяльності, правилами їх дотримання, ознайомлення з наслідками порушення етичних норм та видами відповідальності перед власниками, колективом підприємства та громадськістю.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Професійна етика бухгалтера та аудитора» є набуття здобувачами вищої освіти системи знань та навичок щодо:

- комплексу етичних норм, принципів, цінностей у сфері професійної діяльності бухгалтерів та аудиторів;
- сфери діяльності професійних об'єднань бухгалтерів та аудиторів і формуванням цими організаціями системи етичних норм, вимог та цінностей у сфері професійної діяльності фахівців з обліку,
- формування та розвиток моральної свідомості у майбутніх фахівців у сфері обліку та аудиту та поширення серед них етичних принципів.

Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Загальні аспекти професійної етики бухгалтерів та аудиторів.

Тема 1. Професійна етика: сутність, виникнення та роль у формуванні професійної культури.

Етимологія, сутність етики та концепція моральності. Сутність та класифікація професійної етики. Виникнення та значення в суспільстві професійної етики. Професійна етика бухгалтерів та аудиторів як елемент професійної культури.

Тема 2. Професійні об'єднання бухгалтерів та аудиторів.

Міжнародні професійні організації бухгалтерів та аудиторів. Аудиторська палата України: особливості діяльності та функції у сфері дотримання етичних норм аудиторами. Роль ВПГО «Спілка аудиторів України» у поширенні етичних принципів. Діяльність Міжнародної громадської організації «Рада незалежних

бухгалтерів та аудиторів» у сфері формування професійної культури та захисту інтересів бухгалтерів та аудиторів. Особливості діяльності Української асоціації сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України, Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України та їх роль у сприянні розвитку професії на засадах етики та доброчесності.

Тема 3. Характеристика професійної діяльності сучасного бухгалтера та аудитора.

Особливості професійної діяльності сучасного бухгалтера та аудитора. Професійна компетентність та необхідний рівень кваліфікації. Професійні знання та навички бухгалтера та аудитора (hard skills). Гнучкі навички (soft skills) бухгалтера та аудитора майбутнього. Психологічні типи особистості бухгалтера та аудитора. Статус професійного бухгалтера.

Тема 4. Концептуальні основи професійної етики бухгалтера та аудитора.

Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності). Загальна характеристика принципів професійної етики бухгалтерів та аудиторів. Загрози порушення, заходи з запобігання та усунення загроз порушення принципів професійної етики. Дотримання етичних норм при підготовці та поданні даних, а також роботі з конфіденційною інформацією.

Змістовий модуль 2. Особливості професійної етики бухгалтера та аудитора.

Тема 5. Особливості професійної етики аудиторів.

Вимоги дотримання професійної етики аудиторами та вимоги до їх кваліфікації. Принцип незалежності в аудиторській діяльності та відповідальність аудитора за порушення етичних норм. Загрози та напрями забезпечення дотримання етичних принципів аудиторами. Особливості професійної етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту.

Тема 6. Особливості професійної етики штатних бухгалтерів.

Вимоги дотримання професійної етики штатними бухгалтерами. Професійна компетентність та вимоги до кваліфікації бухгалтерів. Корпоративна культура та її роль у забезпеченні етичної поведінки та взаємодії працівників підприємства.

Тема 7. Професійна етика працівників Державної аудиторської служби України та Державної податкової служби України.

Морально-етичні принципи професійної діяльності працівників Державної аудиторської служби України та Державної податкової служби України. Норми етичної поведінки працівників Держаудитслужби та ДПС України. Заходи з поширення етичних принципів та протидії корупції. Формування культури доброчесності.

Тема 8. Етичні конфлікти та шляхи їх розв'язання.

Сутність та характеристика етичних конфліктів. Шляхи розв'язання етичних конфліктів. Порядок звільнення бухгалтера та аудитора з ініціативи керівництва та за власним бажанням. Конфлікт інтересів та напрями його розв'язання.

1. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА: СУТНІСТЬ, ВИНИКНЕННЯ ТА РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Завдання 1.1. Розкрийте сутність понять «*особиста етика*», «*теоретична етика*» та «*професійна етика*» та поясніть відмінності між ними.

Завдання 1.2. Поясніть, що означає поняття «*конфлікт інтересів*» та яке місце займає це поняття у професійній етиці? Наведіть відомі Вам приклади конфлікту інтересів.

Завдання 1.3. Розкрийте сутність фрази «*quid pro quo*». Чи може бути вона неетичною у професійній сфері? Наведіть приклади.

Завдання 1.4. На Вашу думку, чи має бути межа щодо того, на що здатна людина заради отримання бажаної посади, збільшення заробітної плати, розвитку у професійній сфері? Чи допустимі при цьому неетичні дії? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 1.5. На які якості, на Вашу думку, доцільно звертати увагу при прийнятті Вашого майбутнього колеги на посаду, задля того, щоб він дотримувався принципів професійної етики?

Завдання 1.6. Ознайомтеся з рекомендаціями як не потрапити на шахрайство в бізнесі, надані екс-фіндиректором Mitsubishi Motors. З якими порадами автора Ви погоджуєтесь? Що б Ви додали до цього переліку порад? (Джерело: <http://surl.li/iinji>).

Завдання 1.7. Підготуйте презентацію з доповіддю на тему «Історія виникнення та розвитку професійної етики».

Завдання 1.8. Запропонуйте шляхи вирішення етичних конфліктів у професійному середовищі.

Завдання 1.9. На Вашу думку, який існує зв'язок між психологічним типом особистості та професійною етикою? Наведіть приклади взаємозв'язку.

Завдання 1.10. Командна робота. Опишіть роль етики у формуванні професійної культури, визначте сучасні виклики і напрями формування та розвитку професійної культури, обговоривши ці питання з учасниками команди. Результати обговорення рекомендовано представити у формі презентації, виконаної командою.

2. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. ПРОФЕСІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ

Завдання 2.1. Надайте відповіді на запитання:

1. Які організації, установи належать до Міжнародних професійних організації бухгалтерів та аудиторів? Наведіть приклади та характеристику їх діяльності.
2. Опишіть сферу діяльності та повноваження Аудиторської палати України. У чому полягає її роль у дотриманні етичних норм аудитором?
3. Розкрийте Роль ВПГО "Спілка аудиторів України" у поширенні етики в ділових відносинах.
4. Опишіть роль Ради незалежних бухгалтерів та аудиторів (РНБА) у відстоюванні інтересів представників бухгалтерської та аудиторської професій.
5. Надайте характеристику діяльності Української асоціації сертифікованих бухгалтерів та аудиторів (УАСБА) та розкрийте її роль у сприянні розвитку професії.
6. Розкрийте сутність та зміст діяльності Федерації професійних бухгалтерів аудиторів України (ФПБАУ).
7. Опишіть сферу діяльності та роль Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України (ФАБФ) у поширенні норм етики.

Завдання 2.2. Ознайомтеся з тезою «Роль Міжнародної федерації бухгалтерів у професійній діяльності бухгалтера» та поясніть чому МФБ відіграє вагомую роль у поширенні етичних норм та розвитку професійної діяльності бухгалтерів (Джерело: <http://surl.li/iinju>).

Завдання 2.3. Ознайомившись зі статтею «Регулювання та забезпечення розвитку професії бухгалтера: ієрархія міжнародних інституцій», надайте відповідь на запитання: 1) які міжнародні інституції регулюють розвиток професії бухгалтера?; 2) яка роль цих інституцій у забезпеченні дотримання норм етики? (Джерело: <http://surl.li/iinka>).

3. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА

Завдання 3.1. Командна робота. Сформууйте портрет сучасного бухгалтера. Опишіть професійні навички, здібності та якості сучасного бухгалтера. Якими soft-skills має володіти сучасний бухгалтер? Результати командної роботи узагальніть у вигляді презентації, виконаної командою.

Завдання 3.2. Підготуйте презентацію на тему «Професія сучасного бухгалтера: виклики сьогодення».

Завдання 3.3. Підготуйте презентацію на тему «Інтелект та психологічні типи особистості бухгалтера».

Завдання 3.4. Складіть список ТОП-10 книг зарубіжних та вітчизняних авторів, присвячених роботі бухгалтера, бухгалтерії, професійній діяльності бухгалтера.

Завдання 3.5. На Вашу думку, чому бухгалтерам та аудиторам важливо дотримуватися етичних принципів? Наведіть приклади відомих випадків порушення етичних принципів бухгалтерами та аудиторами, опишіть наслідки таких порушень.

4. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА

Завдання 4.1. Надайте загальну характеристику концептуальної основи, якої має дотримуватися професійний бухгалтер для ідентифікації, оцінювання та реагування на загрози дотриманню основоположних принципів етики відповідно до Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності) (Частина I).

Завдання 4.2. Наведіть загальну характеристику етичних принципів, яких слід дотримуватися професійному бухгалтеру відповідно до Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності).

Таблиця 4.1

Етичні принципи та загрози їх дотриманню під час аудиту фінансової звітності

<i>Етичні принципи</i>	<i>Характеристика</i>
...	...
...	...
...	...

Завдання 4.3. Які існують загрози порушення принципів професійної етики? Наведіть приклади застережних заходів, які можуть бути застосовані професійним бухгалтером з метою зменшення загроз дотриманню основоположних принципів до прийнятного рівня.

Таблиця 4.2

Загрози порушення принципів професійної етики та застережні заходи

<i>Загрози порушення принципів професійної етики</i>	<i>Застережні заходи з метою зменшення загроз дотриманню основоположних принципів до прийнятного рівня</i>
...	...
...	...
...	...

Завдання 4.4. Які підходи має застосовувати професійний бухгалтер під час складання та подання інформації? На Вашу думку, які ризики порушення принципу конфіденційності зростають в умовах автоматизації бухгалтерського обліку та аудиту?

Завдання 4.5. Підготуйте презентацію на тему «Професійна етика бухгалтера та аудитора: концептуальна основа».

5. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ АУДИТОРІВ

Завдання 5.1. Надайте характеристику вимог до дотримання етичних принципів професійними бухгалтерами у публічній практиці. На Вашу думку, чи існує взаємозв'язок між вимогами до набуття статусу аудитора в Україні та забезпеченням дотримання аудиторами етичних принципів?

Завдання 5.2. Наведіть перелік фактів та обставин у кожній із категорій загроз, що можуть створити загрози для професійного бухгалтера-практика під час надання професійних послуг відповідно до Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності) (Частина III).

Таблиця 5.1

Приклади фактів та обставин, що можуть створити загрози для професійного бухгалтера під час надання професійних послуг

Вид загрози	Факти та обставини
...	...
...	...
...	...

Завдання 5.3. Яким чином робоче середовище в аудиторській фірмі може впливати на оцінювання рівня загрози професійним бухгалтером? Які факти та обставини сприятимуть дотриманню основоположних принципів усім персоналом аудиторської фірми?

Завдання 5.4. У чому полягає конфлікт інтересів у професійній діяльності аудитора? Наведіть приклади обставин, які можуть створювати конфлікт інтересів.

Завдання 5.5. Опишіть особливості при визначенні рівня гонорару за послуги аудитора. Чи є етичним встановлення меншого гонорару, ніж гонорар іншого аудитора?

Завдання 5.6. Чи може аудиторська фірма рекламувати свої послуги з точки зору принципів етики? Якщо так, що має бути враховано при рекламуванні послуг аудиторської фірми?

Завдання 5.7. У чому полягають незалежність мислення та незалежність поведінки аудитора? З якими основоположними етичними принципами пов'язана незалежність?

6. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ШТАТНИХ БУХГАЛТЕРІВ

Завдання 6.1. Які кваліфікаційні вимоги висуваються до штатних бухгалтерів? Чому належний рівень кваліфікації бухгалтерів є важливим аспектом для дотримання етичних принципів?

Завдання 6.2. Надайте визначення терміну «корпоративна культура». Наведіть характеристику основних компонентів корпоративної культури підприємства. На Вашу думку, яким чином сформована корпоративна культура сприяє дотриманню етичних принципів штатними професійними бухгалтерами?

Завдання 6.3. У чому полягає конфлікт обов'язків із дотримання

лояльності? Яких дій не можна вимагати від працівника?

Завдання 6.4. Наведіть перелік та коротку характеристику нормативно-правових документів, якими повинен керуватись штатний професійний бухгалтер?

Завдання 6.5. Бухгалтером було виявлено два помилкових записи, які призводять до завищення чистого прибутку малого підприємства. Чи має бухгалтер повідомити про виявлені помилки? Якщо так, то кому? Які етичні проблеми виникають у даній ситуації? Які принципи професійної етики мають бути у центрі уваги працівників бухгалтерії у такому випадку? До яких наслідків може призвести ігнорування бухгалтером виявлених помилок?

7. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Завдання 7.1. Наведіть вимоги до професійної етики працівників Державної аудиторської служби України. Якими нормативно-правовими документами регулюється це питання?

Завдання 7.2. Які вимоги до професійної етики висуваються до Державної податкової служби України. Яким чином вони популяризуються серед працівників ДПС України?

Завдання 7.3. Підготуйте презентацію на тему: «ДПС майбутнього: етичні аспекти, загрози професійній етиці на шляхи її забезпечення»

Завдання 7.4. Напишіть наукове есе на тему «Професійна етика працівників Державної податкової служби України: проблеми та шляхи забезпечення дотримання етичних принципів»

Завдання 7.5. У чому полягає небезпека корупції як прояву недоброчесності? Наведіть шляхи протидії корупції. Чому важлива їх реалізація?

8. ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. ЕТИЧНІ КОНФЛІКТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Завдання 8.1. Наведіть причини та типи етичних конфліктів, які можуть виникати у професійній діяльності бухгалтера, аудитора, податківця.

Завдання 8.2. Наведіть приклади етичних конфліктів у сфері професійної діяльності бухгалтера, аудитора, податківця. На Вашу думку, яким чином можна розв'язати етичні конфлікти?

Завдання 8.3. У чому полягає раціональна та емоційні сторони етичного конфлікту? Наведіть приклади.

Завдання 8.4. Розробіть політику управління етичними конфліктами на підприємстві. На Вашу думку, які питання мають бути висвітлені у цій політиці?

Завдання 8.5. Працівники ІТ-відділу підприємства за участі фахівців економічного відділу розробляють програмний продукт для автоматизації аналізу результатів діяльності підприємства та оцінювання його ефективності. Фахівець з економічного відділу дізнався про те, що фірма-конкурент недоброчесним шляхом отримала конфіденційну інформацію про цей проєкт. Яка етична проблема виникає та які основні принципи професійної етики порушуються у цьому випадку? Якими можуть бути наслідки для підприємства та фірми-конкурента у разі оприлюднення даної ситуації? Чи можна розв'язати цей етичний конфлікт?

9. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА»

1. Етичні принципи у професійній поведінці бухгалтера та аудитора.
2. Сутність та характеристика етичних конфліктів.
3. Конфлікти інтересів у роботі бухгалтера та аудитора: професійний аспект.
4. Інформаційна етика для бухгалтера та аудитора: ризики та виклики.
5. Вплив корпоративної культури на репутацію аудиторської фірми.
6. Важливість довіри та конфіденційності у професійній діяльності бухгалтера та аудитора.
7. Етика спілкування з клієнтами у роботі аудитора.
8. Міжнародні професійні організації бухгалтерів та аудиторів: огляд діяльності та роль у формуванні професійної етики
9. Особливості професійної етики при дистанційній роботі бухгалтерії.
10. Відповідальність бухгалтера за помилки при веденні бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності.
11. Роль бухгалтера у забезпеченні етичного ведення бізнесу.
12. Етичний кодекс для бухгалтера та аудитора: ключові положення.
13. Етичні виклики у веденні бухгалтерського обліку.
14. Етичні проблеми при роботі аудитора з конфіденційною інформацією клієнтів.
15. Професійна етика працівників ДПС України.
16. Етичні аспекти роботи бухгалтера з електронними документами.

17. Етика та професійна компетентність бухгалтера: залежність та взаємозв'язок.
18. Роль етики у прийнятті інвестиційних рішень стейкхолдерами.
19. Вплив етичних стандартів на діяльність аудиторської фірми.
20. Взаємодія аудитора та власника підприємства: підходи та особливості.
21. Етичні аспекти роботи бухгалтера в умовах фінансової кризи та складних економічних умов.
22. Роль аудитора в запобіганні корупції.
23. Вплив етичних принципів на незалежність аудитора.
24. Професійна етика та її роль у формуванні позитивної ділової репутації підприємства.
25. Формування системи корпоративного комплаєнсу на підприємстві.
26. Бухгалтер майбутнього: місце етичних принципів у професійній діяльності.
27. Особливості професійної етики бухгалтера в умовах застосування технологій штучного інтелекту у професійній діяльності.
28. Корпоративна культура та її роль у забезпеченні етичної поведінки та взаємодії працівників підприємства.
29. Проблеми та перспективи формування культури доброчесності у професійній діяльності бухгалтерів та аудиторів.
30. Гнучкі навички (soft skills) сучасного бухгалтера та їх роль у дотриманні норм професійної етики.

10. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Що таке професійна етика?
2. Опишіть місце та роль професійної етики у бухгалтерській та аудиторській діяльності.
3. У чому полягає етична поведінка бухгалтера та аудитора?
4. Які етичні стандарти існують для бухгалтерів та аудиторів?
5. Опишіть основні принципи професійної етики бухгалтера та аудитора.
6. Як впливають етичні рішення на діяльність бухгалтера та аудитора, а також на діяльність підприємства/аудиторської фірми в цілому?
7. Які загрози дотриманню принципів професійної етики бухгалтерами та аудиторами існують?
8. Які застережні заходи можуть бути впроваджені для подолання вищезгаданих загроз?
9. У чому полягає конфлікт інтересів?
10. Яким чином можна уникнути чи розв'язати конфлікт інтересів у професійній діяльності бухгалтера та аудитора?
11. Які етичні проблеми можуть виникнути під час складання та/або перевірки фінансової звітності?

12. Що таке конфіденційність? Що передбачає дотримання принципу конфіденційності у професійній діяльності бухгалтера та аудитора?
13. Чи може аудитор порушити принцип конфіденційності?
14. Опишіть наслідки порушення професійної етики.
15. Яким чином пов'язана професійна етика бухгалтера та аудитора з якістю послуг, які надаються?
16. Які права та обов'язки має штатний бухгалтер на підприємстві?
17. Якими нормативними документами повинен керуватись штатний бухгалтер у своїй професійній діяльності?
18. Наведіть приклади дотримання етичних принципів бухгалтерами та аудиторами.
19. Наведіть приклади порушення етичних принципів бухгалтерами та аудиторами.
20. Якою є відповідальність бухгалтерів та аудиторів за порушення принципів етики у професійній діяльності?
21. Чому важливо дотримувати принципів етики при веденні бухгалтерського обліку?
22. Чому важливо дотримувати принципів етики при наданні аудиторських послуг?
23. Які гнучкі навички можуть допомогти бухгалтеру та аудитору вирішувати етичні проблеми під час професійної діяльності?
24. Які міжнародні організації сприяють формуванню професійної культури бухгалтерів та аудиторів?
25. Які вітчизняні професійні об'єднання бухгалтерів та аудиторів є джерелом етичних норм?

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності) від 2018.: веб сайт. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 № 996 – XIV (зі змінами): веб сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII (зі змінами): веб сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
4. Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту від 29.09.2011 № 1217 (зі змінами): веб сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-11#Text>
5. Про затвердження Правил етичної поведінки в органах Державної податкової служби: наказ Державної податкової служби від 02.09.2019 № 52 (із змінами): веб сайт. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/-zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/73616.html>

6. Бурденко І.М., Майборода А.В. Професійна етика бухгалтера: управлінський підхід. *Бізнес-навігатор*. 2020. № 5 (61). С. 194-199. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82395>
7. Лахтіонова Л.А., Лазарева Г.Р., Черенкова А.В., Васильчук В.В. Сучасні вимоги до бухгалтера в умовах війни. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 1. С. 269-281. URL: <https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17507/24796>
8. Лугова О.І., Єременко А. В., Кириченко І.О., Косовська Ю.С. Професійна етика в роботі бухгалтера. *Modern Economics*. 2019. № 13 (2019). С.154-160. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V13\(2019\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-24)
9. Мокринська З.В. Кодекс етики професійних бухгалтерів як основа побудови ефективної бухгалтерської практики. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 79-84. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2022.pdf#page=80
10. Кулинич М.Б., Скорук О.В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20684/3/PEBAP_konspekt.pdf
11. Тітенко Ю.А., Педченко Н.С. Поняття професійної етики бухгалтера та її зв'язок з доброчесністю в наукових дослідженнях. *Збірник наукових статей магистрів*. Полтава: ПУЕТ. 2022. С. 170-173.
12. Fundamental ethical principles. URL: <https://www.accaglobal.com/an/en/about-us/regulation/ethics/Fundamental-ethical-principles.html>
13. Handbook of the International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards). URL: <https://www.ethicsboard.org/publications/2022-handbook-international-code-ethics-professional-accountants>
14. The International Code of Ethics for Professional Accountants: Key Areas of Focus for SMEs and SMPs. URL: <http://surl.li/dkluc>

Інформаційні ресурси

1. Сайт Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України: веб сайт. URL: <https://www.ufpaa.org/>
2. Сайт Міжнародної федерації професійних бухгалтерів: веб сайт. URL: <https://www.ifac.org/>
3. Сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.com.ua/>
4. Сайт Спілки аудиторів України. Режим доступу: веб сайт. URL <https://spilka-audit.org.ua/>
5. Сайт журналу «Все про бухгалтерський облік»: веб сайт. URL : <http://vobu.ua/>
6. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Професійна етика бухгалтера та аудитора: веб сайт. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=5222>
7. Офіційний сайт Наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка»: веб сайт. URL : <http://library2.stu.cn.ua/>